

**Beleidsplan integrale
schulddienstverlening
gemeente Renkum
2017-2020**

1	INLEIDING	3
2	SCHULDDIENSTVERLENING IN RENKUM	6
2.1	PREVENTIE	6
2.1.1	VERJAARDAGSCHECKLIST JONGEREN 18 JAAR	7
2.1.2	STARTPUNT GELDZAKEN	7
2.1.3	DE BUDGETKRING	7
2.1.4	SOCIAAL TEAM EN KETENPARTNERS	8
2.1.5	THUISADMINISTRATIE HUMANITAS	8
2.2	VROEGSIGNALERING	8
2.2.1	VROEGSIGNALERING SOCIAAL TEAM	8
2.2.2	PROJECT VROEGSIGNALERING VIVARE	8
2.3	SCHULDDIENSTVERLENING	9
2.3.1	STABILISATIETRAJECT	9
2.3.2	SCHULDREGELING	9
2.3.3	WET SCHULDSANERING NATUURLIJKE PERSONEN (WSNP)	10
2.4	NAZORG	10
2.5	GEEN TOEGANG TOT DE SCHULDDIENSTVERLENING	10
3	FEITEN EN CIJFERS 2013 - 2017	13
3.1	FACTOREN DIE VAN INVLOED ZIJN OP DE MOGELIJKHEID TOT SCHULDREGELEN	13
3.2	BUDGETKRINGEN	14
3.3	OVERZICHT SCHULDREGELINGEN IN RENKUM	14
3.4	GEZINNEN MET MINDERJARIGE KINDEREN	15
3.5	WACHT- EN DOORLOOPTIJDEN	16
3.6	MONITORING	16
3.7	TERUGBLIK	17
4	FINANCIËN	18
5	PLANNING	20
	BIJLAGE I: LEEFTIJDOPBOUW IN MINNELIJK TRAJECT	21
	BIJLAGE 2 VERANTWOORDELIJKHEIDSVERDELING BIJ HET REGELEN VAN SCHULDEN	22

1 Inleiding

Wettelijk kader

Met de invoering van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) per 1 juli 2012 hebben gemeenten de taak om invulling te geven aan integrale schulddienstverlening. Het doel van het Rijk is om een kwaliteitsbodemp onder de schulddienstverlening van gemeenten te leggen.

De wet legt beperkt vast hoe gemeenten de integrale schulddienstverlening moeten inrichten. Het gaat daarbij niet alleen om het oplossen van schulden, maar ook om de omstandigheden die een rol spelen in het ontstaan en voortduren van de schuldsituatie.

In de Wgs¹ is bepaald dat de gemeente minimaal een keer in de vier jaar een beleidsplan schulddienstverlening opstelt, dat richting geeft aan de integrale schulddienstverlening. Het plan is gericht op het voorkomen van het aangaan van verplichtingen die mensen niet kunnen nakomen en geeft zicht op hoe de gemeente integrale schulddienstverlening organiseert. Het beleidsplan dient minimaal de volgende onderdelen te bevatten:

- a. welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen;*
- b. welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de integrale schulddienstverlening wordt uitgevoerd;*
- c. het maximaal aantal weken dat de gemeente nastreeft tussen het tijdstip van melding en het gesprek waarin de hulpvraag wordt vastgesteld.*
- d. hoe schulddienstverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen wordt vormgegeven.*

In de Wgs is vastgelegd dat het tijdsverloop tussen melding en de probleemverheldering maximaal vier weken mag zijn. Als er sprake is van een bedreigende situatie (huissuitzetting of afsluiting van nutsvoorzieningen) mag deze termijn maximaal 3 werkdagen zijn.

Visie, uitgangspunten en doelstellingen

In dit beleidsplan beschrijven wij wat wij in Renkum doen voor en met inwoners met (dreigende) schulden. We gaan door op de lijn die is ingezet in het eerder verschenen *Beleidsplan integrale schuldhulpverlening gemeente Renkum 2013 – 2015* en onze *Kadernota Sociaal Domein*.

Samengevat komt dit neer op de volgende uitgangspunten:

- Wij nemen geen zorg over, maar zorgen dat inwoners zelf gereedschappen leren gebruiken om hun problemen aan te pakken en daarmee zelfstandig verder kunnen;
- Wij initiëren waar nodig activiteiten voor en faciliteren initiatieven van inwoners en maatschappelijke partners, die een bijdrage leveren aan de versterking van de positie van onze inwoners;
- Wij delen kennis en denken en handelen over organisatiegrenzen heen;
- Vroegsignalering en laagdrempelige ondersteuning leveren daarbij een belangrijke bijdrage aan het voorkomen van bedreigende schulden²;
- Wij werken aan resultaten voor inwoners en niet op basis van input of sturing op output;
- Wij vormen een vangnet voor inwoners die aangewezen zijn of blijven op hulp.

Recent onderzoek laat zien dat:

1 Artikel 2 lid 4 Wgs

2 Bedreigende schulden zijn schulden waarbij uithuiszetting of afsluiting nutsvoorzieningen dreigt.

- Inzet op preventie en vroegsignalering loont. Elke geïnvesteerde euro kan de gemeente tussen €1,60 en €2,90 aan besparing op andere kosten opleveren.³
- Schulden ertoe leiden dat mensen bij het maken van keuzes oog verliezen voor de langere termijn, maar kiezen voor kortetermijnoplossingen (bijvoorbeeld de deurwaarder aan de deur geld toeschuiven of beloven, terwijl daar eigenlijk geen ruimte voor is)⁴.
- Schulden vaak samengaan met allerlei immateriële problemen³ (relatieproblemen, gezondheidsklachten, vermindering deelname maatschappelijke activiteiten).
- Een substantieel deel van de huishoudens met problematische schulden geen hulp zoekt of dit te laat doet⁵.

Regierol gemeente

In de Wgs zijn gemeenten aan zet om het voorkomen en de aanpak van schulden te organiseren. Met andere woorden: de gemeente heeft regie. Gelet op de brede aanpak die nodig is bij een integrale aanpak van schulden, komen wij de regiefunctie in verschillende vormen tegen:

1. Regie op samenwerking: Bij op preventie gerichte activiteiten zien wij het als onze taak om maatschappelijke partners bij elkaar te brengen om vroegtijdig signalen op te vangen en gerichte steun aan inwoners te bieden. Deze partners zijn divers: welzijnswerkers, kerken, vrijwilligersorganisaties, scholen, maar ook schuldeisers als deurwaarders, Woningcorporaties en zorgverzekeraars.
2. Versterken van de autonomie van inwoners: Door het laagdrempelig beschikbaar stellen van handige gereedschappen die mensen zelf kunnen gebruiken om hun schulden vroegtijdig op te lossen, dragen wij bij aan het versterken van de autonomie van onze inwoners. Door actieve voorlichting aan jongeren kunnen we het bewustzijn over het omgaan met geld vergroten.
3. Opvangen en opvolgen van signalen in het sociaal loket: Onze coaches en consultants van het sociaal team hebben een belangrijke signaleringsfunctie voor dreigende schuldenproblematiek. Zij verstrekken informatie en geven advies of leiden door naar passende ondersteuning. Hierdoor investeren wij op maat in herstel van financiële zelfredzaamheid en autonomie.
4. Regie op de toegang tot het minnelijk traject: Wij houden regie op de toegang tot schulddienstverlening waar het gaat om de toegang tot de minnelijke schuldregeling door de inzet van twee deskundige consultants op het terrein van schulddienstverlening.

Speerpunten

De speerpunten voor de komende jaren zijn:

- Uitbreiden van de inzet op preventie
- Verdere afspraken maken rondom vroegsignalering
- Blijven investeren in het ontwikkelen van het netwerk van maatschappelijke partners
- Blijven investeren in maatwerk
- Specifieke aandacht voor jongeren en gezinnen met jonge kinderen.

3 NVVK: Leidraad Vroegsignalering, 2015.

4 VNG: De eindjes aan elkaar knopen, 2015.

5 De Nationale Ombudsman: Schulden komen nooit alleen, 2012.

Verantwoordelijkheden

Bij schulddienstverlening spelen veel partijen een rol. Duidelijkheid rondom verwachtingen, ieders rol en verantwoordelijkheid draagt bij aan de effectiviteit van het traject. De Memorie van Toelichting bij de Wgs geeft helder aan wat de verwachtingen zijn van de verschillende belanghebbenden bij schulddienstverlening. Deze zijn terug te vinden in bijlage 2.

Leeswijzer

Hiervoor is de aanleiding voor de totstandkoming van dit beleidsplan uiteengezet, evenals onze visie, uitgangspunten en doelstellingen.

In hoofdstuk 2 zetten wij de invulling van de verschillende fases van schulddienstverlening in onze gemeente uiteen. De verschillende fases zijn: preventie, vroegsignalering, schuldenregelen (minnelijk en wettelijk) en nazorg. In dit hoofdstuk bespreken wij tevens welke uitsluitingsgronden wij hanteren voor toegang tot de schulddienstverlening.

Hoofdstuk 3 geeft inzicht in feiten en cijfers omtrent schulddienstverlening. Er wordt onder andere ingegaan op de meest voorkomende redenen voor het ontstaan van schulden, het aantal schulddienstverleningstrajecten binnen onze gemeente en het aantal onderbewindgestelden.

In hoofdstuk 4 bespreken wij het financiële kader voor de uitvoering van de schulddienstverlening.

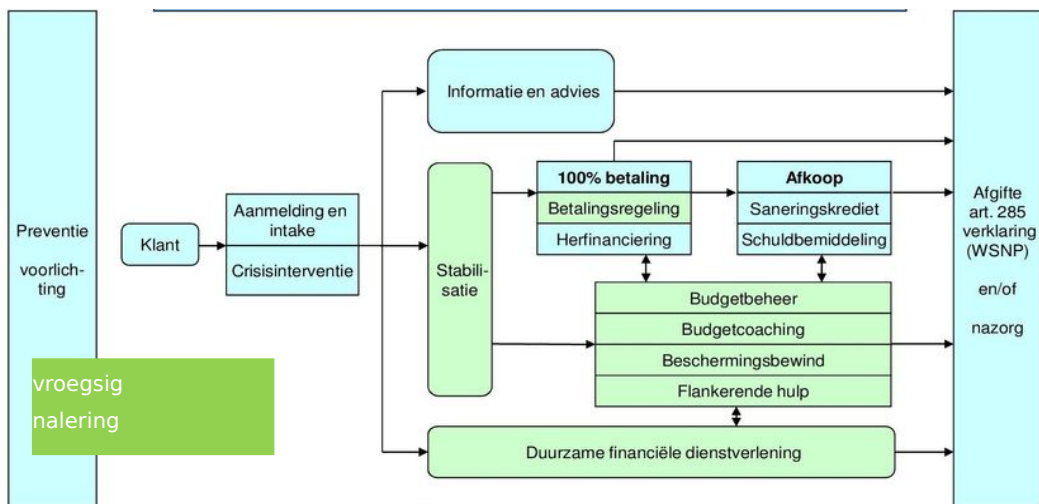
Hoofdstuk 5 geeft de planning van activiteiten voor 2017 tot en met 2020 weer.

Bijlage I laat de leeftijdsopbouw, burgerlijke staat en gezinssituatie zien van inwoners in minnelijke trajecten binnen onze gemeente.

Bijlage II laat de verantwoordelijkheidsverdeling tussen schuldenaren, schuldeisers, schuldhulpverleners, gemeenten en de rijksoverheid zien.

2 Schulddienstverlening in Renkum

Voor een goed begrip van de reikwijdte van integrale schulddienstverlening is onderstaand schema van de Nederlandse Vereniging van Volkskrediet behulpzaam.

In dit schema zien we dat schulddienstverlening in verschillende fases uiteenvalt:

- preventie (waaronder vroegsignalering)
- aanmelding en intake (waaronder crisisinterventie)
- het minnelijk traject (het schuldregelen door de gemeente)
- het juridisch traject (de Wet schuldsanering natuurlijke personen via de Rechtbank)
- de nazorgfase, die financiële zelfredzaamheid van inwoners moet vergroten.

In dit hoofdstuk beschrijven wij aan de hand van het processchema hoe schulddienstverlening in onze gemeente eruit ziet en welke instrumenten we daarvoor inzetten.

2.1 Preventie

Voor het financieel zelfredzaam maken en houden van onze inwoners is een drietal zaken van belang:

- Voldoende en duidelijke informatie over financiën;
- Het aanleren van financiële en administratieve vaardigheden;
- Vroegtijdige en laagdrempelige steun bij financiële vraagstukken.

Vaak komen wij inwoners pas tegen wanneer er sprake is van financiële problemen. Het leren omgaan met geld is primair een opvoedingstaak voor ouders. Jongeren worden vaak aangemerkt als kwetsbare doelgroep, doordat zij tegenwoordig bijna allemaal op jonge leeftijd al toegang hebben tot digitale diensten, waarvoor veelal betaald moet worden. Niet alle jongeren zijn in staat

om daar verantwoord mee om te gaan. Voorlichting over financiën is vooral voor jongeren relevant om financiële problemen te voorkomen. Het niet kunnen voldoen aan betaalverplichtingen is voor veel inwoners omgeven met gevoelens van schaamte en pogingen om zelf oplossingen te vinden voor het ontstane probleem. Autonomie, ook in financieel opzicht, is een belangrijk goed. Sommige inwoners hebben behoefte aan een laagdrempelige ondersteuning en concreet advies over de mogelijkheden om hun financiële situatie te verbeteren. Om daarin te voorzien bieden wij een aantal instrumenten aan.

2.1.1 Verjaardagschecklist jongeren 18 jaar

Wij sturen vanaf medio 2017 alle jongeren uit onze gemeente drie maanden voordat zij 18 jaar worden een verjaardagschecklist. Hierop staat een aantal aandachtspunten die van belang zijn bij het bereiken van deze leeftijd, zoals het aanvragen van een Digi-D en relevante toeslagen. Voor jongeren die graag meer informatie en tips willen over hun financiën is een boekje van het Nibud beschikbaar bij het Sociaal Team. Jongeren kunnen deze gratis afhalen. Verspreiding via lokale intermediairs is eveneens mogelijk. Zo maken wij jongeren bewust van hun veranderde status, de bijbehorende verantwoordelijkheden en informeren wij hen over voor hen relevante zaken, ook in financieel opzicht.

2.1.2 Startpunt Geldzaken

Medio 2017 sluiten we aan bij Startpunt Geldzaken van het Nibud. Dit houdt in dat op de gemeentewebsite *geldplannen* beschikbaar komen waar inwoners zelfstandig mee aan de slag kunnen om hun geldzaken beter te regelen. Belangrijk aspect hiervan is dat inwoners er in hun eigen tijd en op hun eigen tempo mee aan de slag kunnen en dat de anonimiteit gewaarborgd is. Schaamte is niet zelden een reden dat inwoners te lang wachten met het zoeken van hulp bij hun financiële situatie. Er zijn momenteel drie geldplannen ontwikkeld die gericht zijn op verschillende financiële situaties waarin inwoners zich kunnen bevinden:

1. Beter rondkomen
2. Sparen, aflossen of beleggen
3. Kom uit de geldzorgen!

In de toekomst wordt het aantal beschikbare geldplannen verder uitgebreid.

2.1.3 De Budgetkring

Wij faciliteren vanaf 2014 Budgetkringen. Een kring bestaat uit een groep inwoners die regelmatig op vrijwillige basis bij elkaar komt om kennis en ervaringen te delen over geldbesparing, consuminderen en daarbij goed in je vel zitten. Het doel van de Budgetkring is het verhogen van de participatie en het versterken van de financiële vaardigheid en weerbaarheid van inwoners. Uit een evaluatie eind 2015 komt naar voren dat mensen na deelname meer geld overhouden, een groter sociaal vangnet hebben en meer zelfvertrouwen hebben. Zolang er voldoende aanmeldingen zijn en de Budgetkring voldoet aan een behoefte, blijven wij dit initiatief ondersteunen door de kosten van training van de kringleiders en de kosten verbonden aan de bijeenkomsten (huur en koffie/thee) te betalen.

Wanneer inwoners door inzet van deze anonieme hulpbronnen niet in staat zijn om een oplossing voor hun financiële nood te vinden kunnen zijn uiteraard terecht bij het sociaal team.

2.1.4 Sociaal Team en ketenpartners

Onze consulenten schuldhelpverlening van het Sociaal Team geven bij relatief eenvoudige financiële vragen informatie en advies. In het kader van dienstverlening gaan zij tevens op huisbezoek, tenzij de inwoner dit niet wil. De consulenten lichten voor over regelingen waar inwoners gebruik van kunnen maken en adviseren over het treffen van betaalregelingen. Soms verwijzen zij door naar organisaties die actief zijn binnen de lichte administratieve en/of juridische ondersteuning in onze gemeente, zoals Humanitas en de Rechtswinkel.

2.1.5 Thuisadministratie Humanitas

Wij subsidiëren het project Thuisadministratie van Humanitas. De vrijwilligers van Humanitas ondersteunen en coachen inwoners die hulp nodig hebben bij het op orde brengen en houden van hun financiële administratie. De vrijwilligers komen regelmatig bij de inwoner thuis gedurende een periode van zes maanden tot een jaar.

2.2 Vroegsignalering

Ons uitgangspunt is dat wij uitgaan van de eigen verantwoordelijkheid en autonomie van onze inwoners. Gelijktijdig zien we dat we in sommige situaties vroegtijdig een helpende hand moeten toesteken. Wij bieden handvatten die inwoners nodig hebben om zelf weer de regie te pakken en financieel stabiel te worden en te blijven. Wij kijken daarbij niet alleen naar de financiële kant van de zaak, maar hebben ook oog voor de omstandigheden van en de gevolgen voor de persoon of het gezin. Waar mogelijk herstellen wij zo snel mogelijk weer de eigen regie van inwoners. Soms moeten we echter vaststellen dat inwoners niet in staat zijn hun eigen zaken (weer) goed te regelen en is blijvende ondersteuning noodzakelijk. Voor deze inwoners houden wij te allen tijde een vangnet. Het praten over schulden gebeurt vaak pas als er al de nodige betaalproblemen zijn ontstaan, beslaglegging op inkomen dreigt of plaatsvindt, een uithuiszetting of afsluiting van nutsvoorzieningen dreigt.

2.2.1 Vroegsignalering Sociaal Team

Binnen het Sociaal Team wordt geïnventariseerd hoe zelfredzaam iemand is op verschillende leefgebieden. Problematiek die naar voren komt wordt door coaches en consulenten binnen de kaders van de privacywetgeving waar nodig gedeeld om samen te werken aan verbetering van de situatie vanuit het uitgangspunt: een gezin – een plan – een aanpak. Een van de leefdomeinen waarop gecheckt wordt of daar ondersteuning bij nodig is, betreft de financiële zelfredzaamheid.

2.2.2 Project vroegsignalering Vivare

Huurachterstanden vormen een ernstige bedreiging voor de bestaansbasis van inwoners. Huurschulden lopen snel op wanneer de vordering uithanden wordt gegeven aan een deurwaarder of nog erger, de woningcorporatie een rechtszaak begint teneinde de huurovereenkomst te ontbinden. Samen met de gemeente Rheden zijn wij in gesprek met woningcorporatie Vivare om te onderzoeken of en onder welke voorwaarden wij samen kunnen werken, om huurschulden vroegtijdig aan te pakken. Wij willen dat Vivare huurachterstanden van 6 weken (met toestemming

van de inwoner) aan ons doorgeeft. De consulent schuldhulpverlening neemt vervolgens contact op met de inwoner om te vragen of er hulp gewenst is. Als dat het geval is wordt het incassotraject van Vivare opgeschort, zodat de kosten niet onnodig verder oplopen. De keuze om deze hulp te accepteren dan wel af te wijzen blijft bij de inwoner. We willen soortgelijke afspraken met nutsbedrijven en zorgverzekeraars maken. Aandacht voor een zorgvuldige omgang met privacygevoelige informatie is daarbij van groot belang.

2.3 Schulddienstverlening

Blijkt de hulpvraag ingewikkelder, dan is er hulp bij schulden nodig. Eerst gaat onze consulent schulddienstverlening aan het werk om waar mogelijk de situatie te stabiliseren of te helpen oplossen. Als blijkt dat schulden niet meer door mensen zelf geregeld kunnen worden, wordt een minnelijk traject opgestart om zo mogelijk de schuld te regelen. Dit doen wij niet zelf, maar hebben wij aanbesteed aan de Kredietbank Nederland. Het regelen van schulden is tijdsintensief en doorloopt verschillende fases. Deze worden hieronder in het kort toegelicht.

2.3.1 Stabilisatietraject

Wanneer de schulden niet inzichtelijk zijn, zetten wij eerst in op het stabiliseren van de schuldsituatie. Dit betekent dat er zicht ontstaat op de omvang van het probleem en dat er gewerkt wordt aan het niet verder laten oplopen van schulden. Noodzakelijke vaste lasten worden betaald (huur, nutsvoorzieningen en zorgverzekering). Soms kunnen mensen na inzet van stabilisatie-instrumenten zelf weer hun financiën regelen. Het gebeurt echter vaker dat een stabilisatietraject een voorfase is ter voorbereiding op een schuldregeling.

In de stabilisatiefase kunnen de volgende instrumenten worden ingezet:

- Thuisadministratie Humanitas: Wanneer de inwoner dit zelf niet lukt wordt hij ondersteund/gecoacht bij het orde krijgen van de financiële administratie.
- Betalingsregelingen: er worden betalingsregelingen met de schuldeisers afgesproken om ervoor te zorgen dat de schulden niet verder oplopen.
- Budgetbeheer: (bepaalde) vaste lasten worden meteen betaald en de inwoner krijgt leefgeld uitgekeerd.

Vanaf 1 april 2017 is het voor het college wettelijk mogelijk om een breed moratorium aan te vragen bij de rechtbank. Dit is een periode van zes maanden waarin de incasso- en executiebevoegdheden van schuldeisers worden opgeschort. Schuldenaren krijgen op die manier de mogelijkheid om op adem te komen, de financiële situatie in kaart te brengen en vervolgstappen te bepalen. Binnen de schulddienstverlening bestond al een smal moratorium. De voornaamste verschillen met het brede moratorium zijn dat er bij een smal moratorium sprake dient te zijn van concreet zicht op een schuldregeling. Deze voorwaarde geldt niet voor het breed moratorium. Daarnaast kan het smalle moratorium alleen ingezet worden in drie bedreigende situaties (woningonttruiming, opzegging/ontbinding zorgverzekering en afsluiting van gas, water of elektra). Ook deze eis geldt niet voor het brede moratorium.

2.3.2 Schuldregeling

Wanneer de financiële situatie stabiel is kan een minnelijk traject opgestart worden. Dit kan op twee manieren:

- Schuldbemiddeling: er worden afspraken gemaakt met alle schuldeisers over de aflossingscapaciteit. Gedurende drie jaar wordt het bedrag voor de aflossing op de schulden opgespaard en vervolgens over de schuldeisers verdeeld. Een eventueel restbedrag wordt na afloop van de drie jaar kwijtgescholden.
- Saneringskrediet: er worden afspraken gemaakt met de schuldeisers over het terug te betalen bedrag. Voor dit totaalbedrag wordt één lening verstrekt aan de inwoner, zodat de schulden in een keer kunnen worden afgelost. De inwoner heeft dan alleen nog de schuld bij de kredietverstrekker. Hier betaalt hij rente over.

Wanneer het niet lukt om met alle schuldeisers een akkoord te bereiken dan kan er een dwangakkoord worden aangevraagd. De rechtbank bepaalt dan wat redelijk is. Alle schuldeisers moeten vervolgens akkoord gaan met het door de rechter vastgestelde dwangakkoord. Schuldbemiddeling en saneringskrediet gaan vaak hand in hand met inkomensbeheer. De inkomsten van de inwoner worden gestort op de bankrekening van de kredietbank. De kredietbank betaalt de vaste lasten en de aflossing. Het restant ontvangt de inwoner als leefgeld. Inwoners leren op die manier weer hun eigen financiën op een goede manier te beheren.

2.3.3 *Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp)*

Wanneer niet alle schuldeisers akkoord gaan met een minnelijke schuldhulpverlening kan er een aanvraag voor toelating tot de Wsnp bij de rechtbank gedaan worden. De gemeente of de schuldregelaar ondersteunt inwoners bij het indienen van deze aanvraag. Een Wsnp-traject valt buiten de invloedssfeer van de gemeentelijke schulddienstverlening. De rechter bepaalt of de inwoner wordt toegelaten tot een saneringstraject. Hij benoemt daarbij een bewindvoerder. Deze controleert namens de rechtbank of de inwoner gedurende de looptijd van het traject aan de verplichtingen blijft voldoen. Wanneer het traject succesvol is doorlopen start de inwoner na afloop met een schone lei. Dit betekent dat schuldeisers een eventuele restschuld niet meer op mogen eisen. Mocht er sprake zijn van nieuwe schulden, dan geldt er een wachttijd van tien jaar om weer toegelaten te worden tot de Wsnp.

2.4 Nazorg

Tijdens de laatste fase van de schulddienstverlening wordt aandacht besteed aan het financieel zelfredzaam maken van de inwoner, zodat deze aan het einde van het traject beschikt over de kennis en vaardigheden om de financiën zelf op orde te houden.

Nadat het officiële traject na drie jaar is afgelopen, nemen de consulenten opnieuw contact op (vinger aan de pols-contact) om als dat nodig blijkt, vroegtijdig in te kunnen grijpen met gerichte adviezen of doorverwijzing. Zo trachten we te voorkomen dat iemand opnieuw in een problematische schuldsituatie terecht komt. En uiteraard zijn alle algemene voorzieningen en instrumenten ook beschikbaar voor inwoners die een minnelijk traject van de gemeente of via de Wsnp hebben doorlopen.

2.5 Geen toegang tot de schulddienstverlening

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening schrijft voor dat schulddienstverlening breed toegankelijk is. Dit houdt in dat er op voorhand, buiten mensen die niet rechtmatig in Nederland wonen, geen groepen inwoners mogen worden uitgesloten. Brede toegankelijkheid zorgt ervoor dat zo min mogelijk inwoners tussen wal en schip vallen en als gevolg hiervan geen hulp krijgen bij het oplossen van hun financiële problemen. De Wet geeft echter wel de mogelijkheid om een aanvraag van een inwoner te weigeren indien er sprake is van recidive en/of fraude.

Recidive

Bij recidive gaat het om inwoners die een herhaalde aanvraag doen na beëindiging van een eerder schulddienstverleningstraject. Wij hanteren in die gevallen een wachttijd. De duur ervan is afhankelijk van wanneer het vorige traject is afgerond en of dit een succesvol afgerond traject betrof. Daarnaast speelt een rol of het de inwoner te verwijten valt dat er nieuwe schulden zijn opgebouwd. Na de aanscherping van het rijksbeleid inzake de wet boeten en maatregelen komt het voor dat inwoners die zich niet goed of onvolledig aan de informatieplicht hebben gehouden een boete opgelegd krijgen. Waar het gaat om relatief kleine schendingen van de inlichtingenplicht, waarbij er geen sprake is van het opzettelijk verzwijgen van informatie om daar financieel beter van te worden, willen wij het oplopen van betalingsachterstanden voorkomen.

Tegelijkertijd is het van belang om inwoners zelf te laten zoeken naar oplossingen, daar zij immers tijdens het eerdere traject hiervoor de benodigde kennis en vaardigheden hebben aangeleerd. Alle inwoners kunnen echter, ongeacht hun situatie, altijd bij ons terecht voor informatie en advies. In onze beleidsregels schulddienstverlening zijn de volgende wachttijden vastgesteld als er sprake is van recidive. In bijzondere gevallen kan ten gunste van de inwoner afgeweken worden van de bepalingen in de beleidsregels.

Wachttijd bij recidive	
Verwijtbaar nieuwe schulden	5 jaar
Niet-verwijtbaar nieuwe schulden	1 jaar
Beëindiging eerder traject vanwege misdraging	5 jaar
Eerder schulddienstverlening ontvangen*	2 jaar

Tabel 2: Wachttijd bij toelating tot schulddienstverlening bij recidive.

* Alle vormen van schulddienstverlening waarbij er geen sprake is geweest van schuldregelen (bijvoorbeeld: budgetcoaching en inkomensbeheer)

Fraude

Waar sprake is van uitkeringsfraude, met de opzet om daar financieel beter van te worden, schelden wij de bij ons openstaande vorderingen niet (gedeeltelijk) kwijt en gaan wij niet akkoord met een minnelijk traject.

De schulddienstverlening blijft in die situatie beperkt tot het informeren en adviseren rondom financiële vraagstukken. Ook hebben we de mogelijkheid om het invorderen van de openstaande vordering op te schorten en af te zien van incassomaatregelen om een schuldregeling mogelijk te maken. Bij het uitblijven van hulp is immers te verwachten dat de kans op (maatschappelijke) kosten, zoals bijvoorbeeld een woninguitzetting, hoger zullen zijn dan wanneer wel hulp geboden wordt. In alle situaties vraagt dat om een individuele afweging waarbij het beoogde resultaat voor het gezin of de persoon centraal staat in de afweging.

Onderstaand schema laat zien waar in onze gemeente binnen de dienstverlening de accenten liggen op het gebied van schulddienstverlening. Dit vormt als het ware een samenvatting van dit hoofdstuk.

Ons palet aan dienstverlening wordt steeds verder ingekleurd. Onderstaand schema laat zien welke elementen er waren en welke wij deze periode nieuw introduceren.

Staan beleid	Nieuw beleid
Budgetkring	Integrale intake sociaal domein breed
Informatie en adviesfunctie Wgs	Vroegsignalering Vivare
Schuldregeling door KBN	Verjaardagschecklist 18 jaar
Fraude	Startpunt geldzaken
Recidive	Jaarlijkse bijeenkomst maatschappelijke partners
Thuisadministratie Humanitas	Nibud informatieboekjes verstrekken
Regiefunctie inclusief nazorg	Inventarisatie opties terugdringen kosten bewindvoering

3 Feiten en cijfers 2013 - 2017

Wij zijn in 2012 gestart met het vormgeven van schulddienstverlening binnen onze gemeente. Onze ambities voor de periode tot en met 2016 hebben wij beschreven in het eerste beleidsplan. In 2013 is de feitelijke uitvoering van het schuldregelen aanbesteed aan een gecertificeerde instelling, De Kredietbank Nederland, die is aangesloten bij de NVVK en daarmee in staat is saneringskredieten te verstrekken, inkomensbeheer te verzorgen en de bankiersfunctie over te nemen. Onze lokale inzet is vooral gericht op het opzetten en versterken van preventieve activiteiten, het in kaart brengen en versterken van samenwerkingsrelaties en het verzorgen van de brede toegang tot schulddienstverlening.

3.1 Factoren die van invloed zijn op de mogelijkheid tot schuldregelen

Landelijk zien we de trend dat de hoogte van de schuld van huishoudens fors toeneemt. Dit bedrag lag in 2012 gemiddeld op € 33.500 en is in 2015 gestegen tot € 42.900 per huishouden. De top drie oorzaken van schulden zijn⁶:

1. Vaste lasten zijn te hoog (27%)
2. Inkomensdaling (26%)
3. Hoge zorgkosten (22%)

Het lijkt er op dat veel inwoners door de economische crisis financieel in de problemen zijn geraakt. Dalende inkomsten, hoge hypotheek, huizen onder water, verlies van banen en stijgende zorgkosten hebben voor veel financiële problemen gezorgd.

We zien een groeiende groep inwoners waarvoor (nog) niets geregeld kan worden met betrekking tot hun schuldsituatie⁷. Dit heeft soms te maken hebben met de samenstelling van de schulden en soms met het gebrek aan aflosmogelijkheden.

Samenstelling van de schulden:

Overheden en uitvoeringsorganisaties van de overheid, zoals belastingdienst, Centraal Justitieel Incasso Bureau en ook gemeenten hebben een preferente positie bij het invorderen van schulden, waardoor zij niet genegen zijn om met minder dan de hele vordering genoeg te nemen. Ook blijft er daarmee minder afloscapaciteit over om andere schulden mee te regelen. In Renkum hebben wij, mede door de strenge regels die gelden wanneer een gemeente in aanmerking wil komen voor gedeeltelijke compensatie van een tekort op de BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten), een strikt terugvorderingsbeleid bij terugvorderingen in verband met fraude. Dat betekent in de praktijk dat wij niet akkoord gaan met een gedeeltelijke aflossing van de schuld. Zoals eerder aangegeven werken wij wel mee aan het opschorten van de incasso om een schuldregeling mogelijk te maken.

6 Nibud: Geldzaken in de praktijk, 2015.

7 NVVK: Jaarverslag 2015.

Ontbreken van afloscapaciteit:

Doordat er beslag ligt op het inkomen tot aan de beslagvrije voet is er in sommige situaties ook geen enkele afloscapaciteit waarmee een schuldenregeling mogelijk is. Voorheen was de weg naar de Wsnp dan een veel bewandelde route. De laatste jaren zien we dat de Rechtbank steeds strenger oordeelt in het kader van de Wsnp over de verwijtbaarheid van de schulden en het gedrag van de schuldenaar. Het resultaat is dat de schulden niet geregeld worden en dat stabilisatie van de situatie het hoogst haalbare doel is.

Onderbewindstelling:

Jaar	2014	2015	2016
Aantal	186	227	242
Kosten	€ 179.220	€ 276.052	€ 299.641

Wij zien zowel landelijk als lokaal steeds meer mensen die al dan niet vrijwillig kiezen voor een onderbewindstelling. Dit heeft behoorlijke gevolgen voor de kosten die wij maken voor bijzondere bijstand. Als de kosten voor bewind niet uit het inkomen van de persoon kan worden betaald, dan dienen wij hiervoor bijzondere bijstand te verstrekken.

Tabel 1: Bewindvoering Renkum - inclusief personen zonder schulddienstverlening

Mogelijke oorzaken voor de stijging zijn: bewindvoerders die actief werven, een complexere samenleving en meer mensen die hulp nodig hebben bij het beheren van hun financiën. Daarnaast zijn vanaf 2014 de gronden voor het uitspreken van een onderbewindstelling uitgebreid. Het hebben van schulden en verkwisting vormen nu een officiële grondslag voor onderbewindstelling.⁸ Wij volgen de (landelijke) ontwikkelingen op het gebied van bewindvoering en onderzoeken de mogelijkheden om de kosten hiervoor omlaag te brengen.

3.2 Budgetkringen

Wij zijn in 2013 gestart met de Budgetkringen. In het eerste jaar zijn twee kringen van start gegaan onder begeleiding van twee daarvoor geschoolde vrijwilligers.

De kringgrootte varieerde van 3 tot 12 deelnemers. De animo voor volgende kringen liep terug. In het tweede jaar was er sprake van 1 kring, evenals in het derde jaar. Deze kringen hadden respectievelijk 10 en 3 deelnemers.

8 Divosa-monitor factsheet: Financiën bijzondere bijstand, 2016. Te raadplegen via: https://www.divosa.nl/sites/default/files/publicatie_bestanden/20160301-divosa-monitor-factsheet-bijzondere-bijstand.pdf

Op basis van deze bevindingen voorzien de budgetkringen voor een beperkt aantal inwoners in een behoefte. Gelet op de relatief lage kosten die gedekt worden uit het eurobudget van Menzis kunnen we deze kringen continueren op basis van behoefte.

3.3 Overzicht schuldregelingen in Renkum

Onderstaand overzicht laat zien hoe het met het aantal feitelijke schuldregelingen in onze gemeente is gesteld in de periode van 2014 tot en met 2016. Dit zijn de schulden die zijn aangemeld bij de Kredietbank Nederland, waaronder het aantal aanvragen voor toelating tot de Wsnp als blijkt dat het minnelijk traject niet slaagt.

*Overzicht inzet van instrumenten van ingekochte diensten en producten
(2014 - heden)*

Aantal afgenomen producten	2014	2015	2016	2017*
Schuldregeling gemiddeld per jaar	58	91	88	103
Budgetbeheer gemiddeld per jaar	27	41	43	48
Financieel beheer gemiddeld per jaar	X**	X	33	42
Aanvragen Wsnp per jaar	24	29	34	24
Budgetcoaching gemiddeld per jaar	9	2	7	8
Smal moratorium per jaar	1	2	3	0
Dwangakkoord per jaar	1	2	0	4

* inschatting op basis van aantallen uit voorgaande jaren

** Tot 1-11-2015 werd het product financieel beheer niet apart gefactureerd omdat dit product geïntegreerd zat in het product schuldregeling. Met ingang van 1-11-2015 is afgesproken dat KBN dit product apart factureert om daarmee beter zicht te houden op feitelijke ondersteuning.

We zien over de hele linie een behoorlijke toename van de inzet van instrumenten in het kader van het minnelijk traject en de voorbereiding voor het aanvragen van de Wsnp. Dit leek te stabiliseren in 2015, maar op basis van de eerste cijfers van 2017 lijkt er weer een stijging op te treden. Het aantal succesvolle schuldregelingen via de Kredietbank Nederland ligt stabiel zo rond de 80%.

Inkomensbron

Wat betreft de verdeling naar inkomensbron blijkt uit landelijk onderzoek dat 52% van de meldingen voor schulddienstverlening afkomstig is van personen met een uitkering, 40% van inwoners met inkomsten uit werk, 4% van inwoners zonder werk en 4% van inwoners met inkomsten uit studiefinanciering.

Wsnp

Wij kunnen in het kader van nazorg nog verbetering behalen in het opvolgen van Wsnp-trajecten. Vaak zien wij mensen niet meer terug. Dat kan goed nieuws zijn, omdat de schuldensituatie definitief is opgelost. Het kan ook zo zijn, dat een Wsnp-traject voortijdig wordt afgebroken en wij deze terugkoppeling niet ontvangen. Het is immers de rechtbank die daar een uitspraak over doet en de door de rechtbank aangestelde bewindvoerder die het traject begeleid. In het kader van nazorg c.q. het bewaken van een succesvolle afronding van het traject gaan wij periodiek contact zoeken met de inwoners die via ons zijn aangemeld om de status quo van het traject te volgen. Hierdoor geven wij actiever invulling aan onze regierol en voorkomen wij mogelijk dat mensen met terugkerende schuldenproblematiek weer terugkomen.

3.4 Gezinnen met minderjarige kinderen

Artikel 2 lid 4 van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening schrijft voor dat het beleidsplan rekening houdt met de bijzondere positie van gezinnen met minderjarige kinderen. Kinderen zijn immers niet verantwoordelijk voor het gedrag van hun ouders. Hun maatschappelijke participatie mag daar dan ook niet onder lijden.

In het gemeentelijk minimabeleid hebben wij expliciet de doelgroep voor ondersteuning ten behoeve van maatschappelijke participatie uitgebreid met kinderen van ouders met schulden. Zij komen eveneens in aanmerking voor:

- GelrePas
- Jeugdsportfonds
- Stichting Leergeld

- Voorzieningen in kindpakket

Ook is het hebben van kinderen een belangrijke wegingsfactor die een rol speelt bij de vraag hoe ver wij gaan in de ondersteuning van inwoners. Vanuit onze integrale verantwoordelijkheid binnen het sociale domein voor jeugdigen wordt waar nodig afstemming gezocht met de jeugdconsulenten of coaches van onze gemeente.

3.5 Wacht- en doorlooptijden

Onder wachttijd wordt in de Wgs verstaan: *“het maximaal aantal weken dat de gemeente nastreeft om het eerste gesprek waarin de hulpvraag wordt vastgesteld te voeren met een persoon die zich tot het college heeft gewend voor schuldhulpverlening”*.⁹ De wettelijke termijn hiervoor is vastgesteld op maximaal vier weken. Voor crisissituaties dient het eerste gesprek binnen drie werkdagen plaats te vinden. Er is sprake van een crisis wanneer ontruiming van de woning dreigt of er een aanzegging is dat de levering van nutsvoorzieningen wordt gestaakt.

Wij sluiten aan bij de hierboven genoemde wettelijke termijnen voor het vaststellen van de hulpvraag.

Doorlooptijden

De doorlooptijd is *het aantal weken dat verstrijkt tussen het moment waarop de hulpverlening start en het bereiken van een resultaat*. Het resultaat is bijvoorbeeld het opstarten van een schuldregeling, een betalingsregeling of het geven van een advies.⁹

Wanneer een schuldregeling wordt opgestart start een termijn van 120 dagen, waarin de schulden worden geïnventariseerd, het inkomen wordt beheerd, lopende betalingsregelingen worden bevroren en er wordt gewerkt aan een passend aanbod voor het regelen van de schulden.

Uiterlijk na 120 dagen is duidelijk of er een akkoord kan worden bereikt met schuldeisers.

De fase van aflossen van schulden duurt drie jaar.

Het is belangrijk om inwoners goed voor te lichten over het proces en de tijd die gepaard gaat met het feitelijke inventariseren en regelen.

Consulenten geven vooraf op basis van de eerste inventarisatie een indicatie van de doorlooptijd mee aan de inwoner, zodat deze een reëel beeld heeft van het te doorlopen traject. Ook wordt duidelijk uitgelegd hoe een minnelijk traject verloopt en welke voorwaarden hieraan zijn verbonden. Dit voorkomt dat inwoners met verkeerde verwachtingen aan dit traject beginnen.

3.6 Monitoring

Om te kunnen sturen op de kwaliteit van onze schulddienstverlening monitoren wij de resultaten van de uitvoerende partij. Wij ontvangen maandelijks een overzicht van de stand van zaken ten aanzien van de lopende trajecten. Hiernaast evalueren wij ook de tevredenheid van inwoners en consulenten. Uit de evaluatie van gebruikers van inwoners die een schulddienstverleningstraject volgen in 2015¹⁰ blijkt dat de schulddienstverlening grotendeels positief wordt ervaren. De gemiddelde waardering voor de dienstverlening kwam uit op een 7,7. De Kredietbank Nederland

9 NVVK: Leidraad gemeentelijke schuldhulpverlening versie 2.0, 2012.

10 Evaluatie dienstverlening Stichting Kredietbank Nederland, 2015

voert zelf ook jaarlijks een evaluatie uit.

3.7 Terugblik

In de eerste beleidsperiode schulddienstverlening is er een goede start gemaakt met het verbeteren van de schulddienstverlening aan onze inwoners.

In 2012 hebben wij de samenwerkingsrelatie met de Stadsbank Arnhem verbroken, omdat de kwaliteit van de dienstverlening ernstig tekortschoot. In 2013 is het aanbestedingstraject voor een nieuwe gekwalificeerde samenwerkingspartner doorlopen. In de aanbestedingsperiode zijn de zaken van onze inwoners teruggehaald uit Arnhem en heeft een inventarisatie plaats gevonden van de stand van zaken. Met ingang van 1 januari 2014 is de Kredietbank Nederland gestart. Onze inzet is vooral gericht geweest op het goed inregelen van de feitelijke schulddienstverlening. Dat dit geslaagd is blijkt uit het waarderingscijfer voor de dienstverlening door onze inwoners.

4 Financiën

Het budget voor schulddienstverlening is in 2017 begroot op € 85.000. Voorzien is een daling van het aantal trajecten schulddienstverlening in de volgende jaren. Het budget is daarom vanaf 2018 neerwaarts bijgesteld naar een structureel bedrag van € 80.000 op jaarbasis.

Deze bijstelling komt voort uit de verwachting dat er door het economisch herstel en intensivering van de inzet op preventie minder beroep zou worden gedaan op de schulddienstverlening.

Als we echter kijken naar de feitelijke uitgaven voor schulddienstverlening zien wij dat deze verwachting niet gerechtvaardigd is.

Uitgaven schuldregelingen	
2014	€ 56.000
2015	€ 77.000
2016	€ 100.000
2017	€ 117.000*

* Dit is een extrapolatie op basis van de uitgaven in januari en februari 2017.

Dit is niet alleen een Renkums beeld maar een landelijk gegeven: ¹¹ Het aantal inwoners met schulden neemt nog niet af.

Voor de komende jaren is een ruimere inzet voor schulddienstverlening noodzakelijk. Zeker wanneer we willen investeren in een actieve inzet op preventie en nazorg. Gelet op het economisch herstel en de toename van arbeidsdeelname van inwoners verwachten wij toch dat er op termijn een kentering op zal treden in het aantal schuldregelingen. De preventieve maatregelen die wij inzetten zullen de komende jaren ook hun vruchten af gaan werpen.

Onderstaande kostenraming geeft aan welk budget noodzakelijk is om de activiteiten in de komende jaren uit te voeren.

Jaar	2017	2018	2019	2020
Kosten schuldregelen	€ 117.000	€ 110.000	€ 110.000	€ 110.000
Startpunt Geldzaken	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000
Nibud informatieboekjes	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500
Verjaardagschecklist jongeren	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500
Totaal kosten	€ 122.000	€ 115.000	€ 115.000	€ 115.000
Begroot - Taakveld Schuldhulpverlening	€ 85.000	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000
Begroot - Taakveld Activerend Minimabeleid	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Resultaat	- € 12.000	- € 10.000	- € 10.000	- € 10.000

Meerjarenraming kosten schulddienstverlening

Voor 2017 hebben we te maken met een tekort van € 12.000,- en in de daaropvolgende jaren met een structureel tekort van € 10.000,-. Het tekort voor 2017 kan opgevangen worden vanuit de reserve sociaal domein. Het structurele tekort kan opgevangen worden binnen de budgetten voor minima (1E) en inkomensvoorziening (1F).

¹¹ <https://www.movisie.nl/artikel/schulden-nederland-wat-werkt-gaan-we-doen>

Wij hebben een overeenkomst met Kredietbank Nederland voor het uitvoeren van schuldregelingen. Per 1 januari 2018 eindigt deze overeenkomst. De hierboven vermelde kostenraming is gebaseerd op de huidige stand van zaken. Het is daarom onduidelijk of deze bedragen bij een nieuwe overeenkomst standhouden.

5. Planning

Hiervoor hebben we beschreven wat we doen, wat we gaan doen en wie en wat wij daarbij nodig hebben. In onderstaand planschema geven wij aan wanneer wij de nieuwe activiteiten op gaan pakken.

	2017			2018			2019			2020		
Update folder minima	X		X		X	X		X		X	X	
Informatie-/netwerkdag		X			X			X			X	
Aanbesteding schulddienstverlening		X	X	X								
Aansluiten startpunt geldzaken		X										
Start project verjaardagschecklist			X									
Opties inzet eurobudget Menzis verkennen			X		X			X			X	
Opstart project vroegsignalering Vivare	X											
Verkennen vroegsignalering nutsbedrijven en zorgverzekeraar			X	X	X							
Verkennen mogelijkheden reduceren kosten bewindvoering				X	X	X						

-

BIJLAGE I: Leeftijdsopbouw, burgerlijke staat en gezinssituatie in minnelijk traject

Gegevens personen in traject			
	2014	2015	2016
leeftijd			
Jonger dan 21	1% (1)	0% (0)	0% (0)
21 t/m 30	12% (6)	12% (7)	15% (8)
31 t/m 40	26% (13)	26% (17)	23% (13)
41 t/m 50	23% (14)	28% (18)	26% (14)
51 t/m 65	31% (16)	26% (17)	26% (14)
65 en ouder	7% (3)	8% (5)	10% (5)
Burgerlijke staat			
Alleenstaand	66% (35)	78% (50)	75% (41)
Gehuwd	9% (5)	13% (9)	14% (7)
Samenwonend	8% (4)	7% (5)	11% (6)
Weduwe/Weduwnaar	2% (1)	0% (0)	0% (0)
Onbekend	15% (8)	2% (1)	0% (0)
Gescheiden	0% (0)	0% (0)	1% (1)
Kinderen			
Geen kinderen	75% (43)	75% (48)	74% (40)
Kinderen tot 18 jaar	25% (10)	25% (16)	26% (14)

Percentages en absolute getallen zijn gemiddelden per jaar. Door afrondingsverschillen kunnen de totalen afwijken.

BIJLAGE 2 VERANTWOORDELIJKHEIDSVERDELING BIJ HET REGELEN VAN SCHULDEN

Schuldenaren:

- zijn zelf verantwoordelijk voor het aangaan van financiële verplichtingen, het betalen van aangegane schulden en het voorkomen van problematische schulden;
- werken mee aan de uitvoering van de afgesproken schuldregeling, maken die ook af en maken niet opnieuw problematische schulden;
- werken, indien dit aan de orde is, actief mee aan re-integratie.

Schuldeisers:

- geven alleen krediet of leveren alleen een dienst op afbetaling na toetsing of iemand de nieuwe financiële verplichting op zich kan nemen;
- wijzen schuldenaren vroegtijdig op betalingsachterstanden en wijzen schuldenaren met financiële problemen op een vroeg moment op de mogelijkheden van schulddienstverlening;
- zijn bereid mee te werken aan schulddienstverlening die werkt op basis van gestandaardiseerd maatwerk en die van goede kwaliteit is (certificering);
- geven toepassing aan de regeling van de beslagvrije voet.

Schuldhulpverleners:

- gaan bij het bieden van een oplossing uit van gestandaardiseerd maatwerk;
- bieden integrale schulddienstverlening.

Gemeenten:

- bieden schulddienstverlening aan die breed toegankelijk is;
- bieden integrale schulddienstverlening aan en vervullen de regierol;
- bieden schuldregelingen aan die uitgaan van gestandaardiseerd maatwerk;
- bieden schulddienstverlening aan die van goede kwaliteit is waarbij op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de belangen van de schuldeisers;
- leggen zo mogelijk sancties op indien een cliënt niet of onvoldoende meewerkt aan een schulddienstverleningstraject;
- bieden nazorg aan na afloop van de schulddienstverlening.

De rijksoverheid:

- is systeemverantwoordelijk voor een participatie bevorderend stelsel van schulddienstverlening. Op basis van de informatie over de werking van het systeem neemt de rijksoverheid haar verantwoordelijkheid;
- neemt maatregelen om overkreditering te voorkomen;
- neemt maatregelen om de effectiviteit van schulddienstverlening te verbeteren;
- voorkomt zoveel mogelijk een onnodig beroep op de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) door het bevorderen van de totstandkoming van minnelijke akkoorden;
- gaat niet-gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen actief tegen.

